В.В. Грицанюк
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи
кандидат політичних наук
(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ЯКОСТІ КУРАТОРА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

У вищому навчальному закладі професійне становлення студента є найважливішими складовими якісно організованого освітнього процесу. Ціллю вищої освіти є підготовка висококваліфікованого спеціаліста, високоморальної, культурної та освіченої людини, професіонала у своїй сфері. Людини з навиками соціальної адаптації, яка забезпечить гнучкість та динамізм її поведінки в суспільстві. Комплексне поєднання навчання та виховання в навчальному закладі сприяє професійному становленню студента. Проте якщо навчання – це чітко спланований, організований і керований на всіх рівнях процес, то про керування ефективністю виховного процесу у вищому навчальному закладі говорити важче. Ефективність процесу виховання залежить від багатьох факторів, проте насамперед від узгодженості дій різних ланок управління. Куратор студентської академічної групи є одним з суб’єктів виховного процесу. Перед куратором стоїть завдання допомогти у створенні в студентських групах атмосфери довіри, поваги як між студентами, так і між студентами та викладачами, співробітниками, контроль за навчальним процесом студентів, проведення виховної, культурно-просвітницької роботи, пропагування здорового способу життя. Куратор є безпосереднім керівником у студентській групі й від ефективності його управління залежить якість навчально-виховного процесу. Кожний куратор – неповторна особистість і тому, звичайно, кожен шукає і знаходить свій власний стиль керівництва. Цей стиль визначається різними факторами: віком, статтю, індивідуальними психологічними якостями. Беззаперечно, що на стиль керівництва куратора

значною мірою впливають його характер, темперамент, рівень емоційності та здатність керувати своїми емоціями. Різними будуть стиль і ефективність роботи куратора залежно від його самооцінки, рівня загальної та психологічної культури, комунікативної компетенції.

Така особистісна якість, як комунікабельність, звичайно, має певний зв'язок із вродженими задатками, проте її можна сформувати та розвинути в процесі життєдіяльності індивіда. Комунікабельність керівника – риса особистості, яка виявляється в здатності до встановлення контактів, спілкування, товариськості. Куратори академічних груп з розвинутими комунікативними якостями мають значний запас стратегій спілкування, уміють взаємодіяти з різними людьми, адже в навчальний заклад приходять люди з різною довузівською підготовкою, з різним рівнем культури, різних національностей, з різними переконаннями й цінностями. Завдання куратора знайти спільну мову з кожним і створити міцний, дружний колектив.

До важливих морально-етичних якостей відносять чесність, порядність, принциповість, обов'язковість, вірність слову, самокритичність, гуманність, тактовність, справедливість, цілеспрямованість, альтруїзм, бездоганну моральність, енергійність, оптимістичність, вимогливість до себе та інших, почуття гумору, толерантність, вміння йти на компроміс та ін.. Також до цих якостей належить, насамперед, ввічливість, яка полягає в доброзичливості, привітності. Привітний вираз обличчя, уважне, поважне, доброзичливе ставлення до студентів забезпечують куратору групи комфорт взаємних зв’язків, дають змогу запобігти конфліктам. Керівник академічної групи має бути коректним, тобто вміти тримати себе у межах загальноприйнятих норм порядності в будь-яких ситуаціях. Грубощі, нестриманість тільки шкодять стосункам, роблять неможливим спілкування. Не менш важливо бути тактовним, адже такт – це почуття міри, якої необхідно дотримуватися в розмові, це вміння відчути межу, за яку не можна переступати в стосунках із людьми. Тактовна людина знає, відчуває, що, у який час, у якому місці можна сказати, зробити або не можна. Точність і обов’язковість куратора як вимоги

етикету вказують на пунктуальність, необхідність обов'язкового виконання обіцянок, зобов'язань. Точність і обов'язковість є зовнішніми виявами таких рис особистості, як вміння аналізувати обставини, оцінювати свої вчинки, робити висновки, прогнозувати майбутні дії, визначити міру своїх можливостей, не давати зайвих обіцянок, дотримувати свого слова.

Детальніше зупинимося на такій важливій особистісній якості куратора, як толерантність. Загальною ціллю виховного процесу у вищій школі є формування особистості з життєво активною позицією, поведінка якої ґрунтується на такій загальнолюдській цінності як терпиме, толерантне ставлення до інших. Ця ціль є надзвичайно актуальною в наш час, коли трансформується ставлення до сексуальних меншин, расових та національних відмінностей. Вчити та виховувати інших найкраще своїм власним прикладом, тому від позиції куратора в цих питаннях залежить позиція його підопічних. Існують різні підходи до визначення толерантності. Історично перше розуміння толерантності пов'язують з іменами Дж. Лока та Вольтера. Це розуміння толерантності можна визначити як віротерпимість між католиками та протестантами. На думку Вольтера, толерантність – це антитеза фанатизмові, це шана до інших людей, попри їхню відмінність від нас самих. Ця чеснота містить у собі складники доброти й лагідності, через що він означує її словом "поблажливість" [2]. Суть поняття "толерантність" висвітлена також в Декларації принципів толерантності, проголошеній та підписаній 16 листопада 1995 року на XX VIII Генеральній конференції ООН у Парижі. У Декларації, зокрема, сказано:

"Толерантність означає поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті та переконань. Толерантність – це єдність у різноманітті… Толерантність – це не поступка, поблажливість чи потурання. Толерантність – це передусім активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод

людини… Стосовно поважання прав людини виявлення толерантності не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або прийняття чужих переконань… Це означає визнання того, що люди від природи своєї відрізняються зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою й мають право жити в мирі та зберігати свою індивідуальність" [6].

Отже, проаналізовані вище морально-етичні якості куратора академічної групи допомагають йому в подоланні й вирішенні життєвих проблем студентів та забезпечують ефективність культурно-морального виховання, яке полягає у формуванні освіченості, культури, справедливості, чесності, порядності, здатності до співчуття, моральності студентів.

Усі вищезгадані особистісні якості куратора проявляються у виборі ним стилю управління групою. Найповніше вони розкриваються в демократичному стилі управління. Куратор приймає рішення колегіально, враховуючи думку студентської групи. Куратор репрезентує й обстоює інтереси своєї групи перед іншими викладачами та вищим керівництвом. Цей стиль активізує ініціативність студентів і це сприяє поліпшенню морально-психологічного клімату та загальної задоволеності студентів навчанням і дозвіллям у вузі. Куратор-демократ враховує індивідуально-психологічні властивості, потреби, інтереси студентів, обирає адекватно до ситуації засоби впливу на них. Куратор створює атмосферу довіри у колективі, щоб підопічні були впевненні, що коли знадобиться допомога, вони, не вагаючись, можуть звернутися до нього. Основною формою виховної роботи є проведення бесід, «круглих столів», дискусійних клубів, організація культпоходів враховуючи побажання своєї групи. Такий стиль управління вважається найбільш ефективним і сприяє розвитку творчої ініціативи студентів, їх бажанню брати участь у роботі наукових гуртків, спортивних секцій.

Отже, професійне становлення особистості у вищій школі залежить від ціннісних орієнтацій та особистих якостей куратора. Це значить, що розвиваючи та вдосконалюючи свої особисті моральні якості, вміло поєднуючи

стилі керівництва, куратори можуть сприяти професійному становленню своїх підопічних.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Особистість в структурі управління освітою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://skaz.com.ua/psihologiya/732/index.html?page=10/.
2. Лессей Ж. Толерантність за Вольтером / Лессей Ж. // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1992. – Серпень. – С. 14–17.
3. Ильинская С. Г. Терпимость и политическое насилие / С. Ильинская // Политические исследования. – 2004. – № 3. – С. 122–126.
4. Бернард В. Незручна чеснота / Бернард Вільямс // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1992. – Серпень. – С. 9–13.
5. Лекторский В. А. О толерантносте, плюрализме и критицизме / В. А. Лекторский // Вопросы философии. – 1997. – № 11. – С. 46–53.
6. Декларація принципів толерантності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http:www.tolerance.org.md/.
7. Дорош О. К. Основні стилі керівництва [Електронний ресурс] / О. К. Дорош. – Режим доступу : http://kds.org.ua/blog/osnovni-stili-kerivnitstva/.
8. Матвіїшин Л. П. Роль куратора групи в організації навчально-виховного процесу [Електронний ресурс] / Л. П. Матвіїшин. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/kep/2011_3/KEP_N3_36.pdf/.
9. Шенкнехт Ю.И. Функции куратора студенческой группы [Електронний ресурс] / Ю. И. Шенкнехт, М. Ю. Коваль – Режим доступу : http://elib.altstu.ru/elib/disser/conferenc/2010/02/pdf/342shenkneht.pdf/.